

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Therese Bjärstig, Ulrika Widman & Max Eriksson

UMEÅ UNIVERSITET

Foto omslag: Therese Bjärstig

FÖRORD

I denna rapport sammanfattar vi de huvudsakliga resultaten från forskningsprojektet ”Hur kan skogens sociala värden bidra till en hållbar landsbygdsutveckling?”. Projektet pågick 2014-2016 och finansierades av Skogssällskapets forskningsanslag (id nr 1314-128/165-9).

Inom ramen för detta projekt har en mängd privata enskilda skogsägare bidragit med sin kunskap och erfarenhet genom att avsätta sin tid och låta sig intervjuas. Vi vill tacka alla dessa skogsägare och andra personer runt om i landet som har svarat på våra frågor eller på andra sätt bidragit i arbetet med denna studie. Även ett tack till Emma Kvastegård som hjälpte till att genomföra en del av intervjuerna, samt bistod i skrivandet av en vetenskaplig artikel i delstudie I. Sist men inte minst, ett stort tack till Anna Sténs som bistått i skrivandet av en vetenskaplig artikel inom ramen för delstudie III, och som även granskat denna rapport.

Umeå i januari 2017

Therese Bjärstig
Docent statsvetenskap

Ulrika Widman
Fil. Dr. statsvetenskap

Max Eriksson
Fil. Dr. statsvetenskap

Statsvetenskapliga institutionen
Umeå universitet

ISBN 978-91-7601-661-9

ISSN 0349-0831

Statsvetenskapliga institutionens skriftserie 2017:1

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	5	3. Summering av projektets delstudier	17
1. Inledning	6	3.1 Samarbete och dialog	17
1.1 Bakgrund.....	6	3.2 Naturvårdsavtal för skogar med höga sociala värden.....	19
1.2 Syfte och frågor.....	7	3.3 Möjlighet att utveckla nya varor och tjänster....	21
1.3 Metod och material.....	8	4. Slutsatser - framtida utmaningar och fortsatt forskning	23
1.4 Disposition	9	Referenser	26
2. Sammanställning av intervjumaterialet	10	Bilaga A - Förteckning över respondenter i de semistrukturerade intervjuerna	28
2.1 Respondenterna	10	Bilaga B - Intervjumanual för semistrukturerade intervjuer med skogsägare	31
2.2 Skogsinnehav.....	11	Bilaga C - Deskriptiv statistik	36
2.3 Skogens sociala värden enligt skogsägarna.....	12	Bilaga D - Statistiska analyser	42
2.4 Sociala värden i den egna skogen	13		
2.5 Skogens sociala värden - behov av dialog och samarbete.....	14		
2.6 Skogens sociala värden och landsbygdsutveckling.....	15		

SAMMANFATTNING

Projektets huvudsakliga slutsats är att privata enskilda skogsägare i många fall inte är bekanta med termen ”sociala värden”, snarare ses dessa som en integrerad del av livet på landsbygden och rollen som skogsägare. Deras definition av sociala värden tar främst utgångspunkt i rekreationsvärden och möjligheter till jakt, fiske samt bär- och svamplockning, men även estetiska värden omnämns. Det som sticker ut i denna studie är att skogsägarna värdesätter enskildhet och tystnad när de talar om de sociala värdena. Vidare beaktas de sociala värdena enligt många av de intervjuade skogsägarna som något som ”fås på köpet” vid mer traditionella skogsskötselåtgärder. Överlag framgår att kunskapen kring skogens sociala värden och hur dessa kan utvecklas är förvånansvärt låg och skogsägarna efterfrågar mer stöd och råd, primärt från Skogsstyrelsen men även från skogsägarföreningar. De privata enskilda skogsägarna önskar i dagsläget inte samarbeta i någon större utsträckning kring skogens sociala värden, men ser gärna att Skogsstyrelsen och/eller kommuner i större utsträckning koordinerar och informerar kring insatser som berör dessa när så är lämpligt.

Vi har även studerat hur offentlig-privata partnerskap kan användas i syfte att skydda skogens sociala värden genom inrättandet av frivilliga naturvårdsavtal. Här behövs en politisk prioritering för att de frivilliga avta-

len för skydd av skogar med höga sociala värden ska uppnå sin fulla potential. Det krävs även att regeringen frigör mer resurser i arbetet med att skydda skogens sociala värden. Detta för att lösa konflikter mellan prioritering av att bevara den biologiska mångfalden (gynnad av de flesta ansvariga myndigheter) och sociala värden (gynnas av de flesta skogsägare). Konkret behövs tydligare definitioner och policyrekommendationer för att minska osäkerhet bland dem som jobbar praktiskt med att implementera naturvårdsavtal.

Vidare så tyder våra resultat på att privata enskilda skogsägare (oavsett om de är åbor eller utbor) har en multifunktionell syn på sin skog och sitt skogsbruk. Vi ser även att de skogsägare som har skogsinnehav på mer än 100 ha, samt anser sig vara aktiva skogsägare, är mer positiva till möjligheten att ta fram nya varor och tjänster baserade på skogens sociala värden än övriga skogsägare i denna studie. Män är generellt sett också mer positiva än kvinnor i detta avseende. Primärt kopplas sociala värden till lokala arbetstillfällen inom fritids- och/eller skogsbaserad turism, och anses på detta sätt kunna främja en hållbar utveckling av landsbygden. Inom ramen för denna studie verkar dock de privata enskilda skogsägarna ovilliga att själva utveckla sådan verksamhet.

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

I denna rapport presenteras forskningsprojektet ”Hur kan skogens sociala värden bidra till en hållbar landsbygdsutveckling?”, och dess huvudsakliga resultat. Projektet tar avstamp i de dilemman som omgärdar en hållbar landsbygdsutveckling, där landsbygdens invånare förväntas både lokalt bruka naturresurser och samtidigt bevara naturresurser till förmån för landets befolkning i dess helhet. Denna spänning mellan stad och land, mellan centrum och periferi, mellan att producera och skydda samt mellan olika politiska och administrativa nivåer och aktörer måste hanteras för att inte leda till regelrätta konflikter, vilka skulle försvåra en hållbar landsbygdsutveckling. Ett konkret exempel på denna typ av motsättning återfinns inom skogsbruket, där det finns behov av att både bruka skogen, och att bevara skogen till skydd för den biologiska mångfalden och/eller dess sociala värden.

Forskning rörande skogens sociala värden har hittills främst intresserat sig för rekreation och friluftsliv i tätortsnära skogar (se exempelvis Kaplan 2001; Tyrväinen et al. 2007; Fredman et al. 2013). Skogens sociala värden på landsbygden har däremot inte studerats i någon större utsträckning, en kunskapslucka som detta projekt adresserar. Genom att studera de privata enskilda skogsägarnas möjligheter till, och behov av, samråd och dialog kring skogens sociala värden lokalt och regionalt bidrar detta projekt med ett underifrånperspektiv som utgör ett komplement till det myndighetsperspektiv Skogsstyrelsen gett i sin sammanställning av skogens sociala värden (Skogsstyrelsen 2013). Projektets fokus på privata enskilda skogsägare motiveras av att skogsbolag och andra aktörer med större

skogsinnehav i många fall redan har utvecklat rutiner och arenor för samråd kring skogens sociala värden via FSC- och PFCE-certifiering, dessutom har privata enskilda skogsägare i många fall en mer diversifierad motivbild för sitt ägande och brukande (Karppinen 1998; Mäntymaa et al. 2009) vilket gör dem intressanta att studera i relation till skogens sociala värden. Det är därför av stor vikt och intresse att komplettera myndighetsperspektivet och undersöka hur de privata enskilda skogsägarna ser på skogens sociala värden, hur de konkret arbetar med dessa frågor, vilka möjligheter till samverkan och dialog de har, samt hur de ser på sin roll och sitt ansvar i förhållande till andra aktörer (privata såväl som offentliga).

Studier av deltagandeprocesser är centralt inom ämnet statsvetenskap. Detta då deltagandeprocesser kan variera avsevärt och vara alltifrån ett sätt att förbättra demokratin, öka tillgången till information, legitimera beslut, öka inflytandet över hur åtgärder genomförs till att undvika konflikter. Tidigare forskning visar att icke-statliga aktörers deltagande i besluts-, implementerings- och förvaltningsprocesser framförallt kan bidra till att skapa en gemensam problemuppfattning samt fler alternativa lösningar på ett visst problem (Bäckstrand et al. 2010; Sandström 2009). När beslut fattas och åtgärder vidtas lokalt med god kännedom om hur lokala ekosystem, lokal ekonomisk verksamhet och den sociala interaktionen mellan olika aktörer ser ut och fungerar så kan också effektiviteten i genomförandet öka, inte minst om deltagarna är införstådda med och delaktiga i processen. Ökat deltagande kan således bidra till att skapa en ökad samsyn mellan

myndigheter och medborgare samt mellan olika intressegrupper, liksom öka den samlade kunskapen - vilket i sin tur är en förutsättning för innovation och landsbygdsutveckling. I Skogsstyrelsens meddelande om skogens sociala värden påpekas att det behövs mer samverkan, utvecklade arbetssätt och tydligare ansvarsfördelning för att stärka skogens sociala värden, samt att metoder för samråd och deltagandeprocesser behöver utvecklas (Skogsstyrelsen 2013; se även Berg 2013; Nordanstig 2004). Detta motiverar således en studie av hur enskilda privata skogsägare ser på skogens sociala värden och eventuellt samarbete kring dessa.

Inom ramen för projektet har vi utgått ifrån ett teoretiskt ramverk utarbetat av Emerson et al. (2011) som specifikt fokuserar på samarbete och deltagande. Vår empiri, det vill säga våra intervjuer med privata enskilda skogsägare, har relateras till, och analyseras utifrån, de fyra element som återfinns i detta ramverk. Närmare bestämt så har vi undersökt skogsägarnas upplevelser av processuella och institutionella arrangemang, befintligt (eller obefintligt) ledarskap, tillgänglig kunskap samt tillgång till olika typer av resurser.

1.2 Syfte och frågor

Det övergripande syftet med projektet har varit att kartlägga och analysera skogens sociala värden¹ med utgångspunkt i de privata enskilda skogsägarnas upplevelser, prioriteringar och behov. Syftet innefattar mer precist att undersöka vilka möjligheter till samverkan och dialog de privata enskilda skogsägarna anser sig ha, samt om och hur de uppfattar att skogens sociala värden kan rendera ”nya” varor och tjänster.

¹ Vi har utgått ifrån den av Skogsstyrelsen antagna definitionen av skogens sociala värden, det vill säga skogens sociala värden är de värden som skapas av människans upplevelser av skogen, då detta utgör en bred definition som vi låtit de privata enskilda skogsägarna förhålla sig till och själva konkretisera.

Inom ramen för projektet har tre delstudier genomförts, där följande frågeställningar har adresserats:

Delstudie I: Hur uppfattar de privata enskilda skogsägarna skogens sociala värden? Vilken form av samverkan och dialog rörande skogens sociala värden efterfrågar de privata enskilda skogsägarna? Vilken roll och ansvar anser de sig själva ha i förhållande till kommun, länsstyrelse, Skogsstyrelsen och andra samhällsintressen?

Delstudie II: Hur kan offentlig-privata partnerskap användas i syfte att skydda skogens sociala värden genom inrättandet av frivilliga naturvårdsavtal för skogar med höga rekreativvärden? Vilka hinder och möjligheter ser de involverade aktörerna?

Delstudie III: Hur ser de enskilda privata skogsägarna på sin skogs sociala värden? I vilken utsträckning uppfattar privata enskilda skogsägare att ett skogsbruk anpassat till sociala värden har möjlighet att generera ”nya” varor och tjänster? Om, och i så fall hur, relateras skogens sociala värden till en hållbar landsbygdsutveckling?

Dessa tre delstudier summeras översiktligt i kapitel 3 i denna rapport.

1.3 Metod och material

Projektets huvudsakliga empiriska material utgörs av kvalitativa telefonintervjuer med privata enskilda skogsägare med skogsinnehav i olika delar av Sverige, närmare bestämt i Västerbotten, Jämtland, Dalarna, Värmland, Västra Götaland och Kronoberg, se Figur 1.

Figur 1. De sex län där skogsinnehavet hos de skogsägare som ingår i studien återfinns är markerade i grått och namngivna på kartan.

Då uppfattningen om skogens sociala värden antas vara kontextberoende och platsbunden har intervjuer genomförts med privata enskilda skogsägare med skogsinnehav i såväl norra-, mellan-, som södra Sverige. Med utgångspunkt i tidigare forskning vet vi att det råder skillnader mellan åbo/utbo, män/kvinnor, yngre/äldre i deras syn på skogens sociala värden (Eriksson et al. 2013; Nordlund och Westin 2011). Dessa sociodemografiska skillnader har beaktats och styrt vårt urval av skogsägare för att göra materialet så representativt som möjligt. Kontaktuppgifter beställdes från Skogsägarförteckningen, en komplett databas över Sveriges alla skogsägare (<http://www.skogsagare.se/>). De enskilda privata skogsägarna har delats upp i två kategorier: åbor, de som bor i anslutning till sitt skogsinnehav, dvs i samma kommun (fem för varje län); och utbor, de som inte bor i anslutning till sitt skogsinnehav, dvs bor i länet men inte i samma kommun (två för varje län), eller bor i ett annat län (tre för varje län). Målsättningen var att vi skulle intervjuva fem åbor och fem utbor i varje län.

Totalt har vi kontaktat 105 skogsägare, och genomfört 57 semistrukturerade telefonintervjuer. Bortfallet var inte jämt fördelat mellan länen eller mellan de enskilda privata skogsägarna, där utbor tenderade att delta i högre grad än åbor, och män i högre utsträckning än kvinnor. Större delen av bortfallet berodde på felaktiga telefonnummer och/eller inget svar trots upprepade försök att nå respondenten, att respondenterna tackat nej till att delta i studien (tidsbrist, sjukdom, deltar ej i undersökningar etc.) eller att respondenterna sålt sin skog och inte längre var skogsägare (se Bilaga A för deltagarförteckning och en översikt av bortfall).

Valet att göra telefonintervjuer motiverades av viljan att nå så många respondenter som möjligt och öka svarsfrekvensen, vi erbjöd även att genomföra intervjuerna på helger och/eller kvällstid om så önskades. Samtliga intervjuer har spelats in och transkriberats (i linje med Kvale 1996). Intervjuerna varade mellan 15 till 57 minuter, med en medellängd på ca 40 minuter.

Alla som intervjuats har erbjudits möjlighet att ta del av sin enskilda intervju när den har transkriberats, detta för att validera och kontrollera för eventuella fel eller missuppfattningar i det utskrivna materialet.

Utskrifterna har sedan lästs noggrant av forskarna, och alla svar har därefter kodats manuellt i enlighet med intervjumanualen (se Bilaga B) och sammanställts i en datafil som möjliggjort kvantitativa jämförelser mellan respondenternas svar i syfte att identifiera generella trender och mönster (se Bilaga C). Dessa har vi följt upp och analyserat kvalitativt genom en nära läsning av materialet som sorterats utifrån intervjumanualens olika teman och de fyra element som återfinns i det teoretiska ramverket (Emerson et al. 2011).

För att ge en överblick av skogsägarnas attityder till skogens sociala värden så presenterar denna rapport beskrivande statistik baserad på kodningen av intervju-materialet. Främst används detta för att presentera hur respondenterna fördelar sig i relation till de frågor som ställts, men även för att relatera skogsägarnas attityder till demografiska faktorer, som till exempel kön, utbildning eller geografi. För att belägga bivariata skillnader mellan olika grupper av respondenter användes Chi-två-tester och Cramer's V, i enstaka fall kompletterades det även med linjär regressionsanalys (se Bilaga D).

1.4 Disposition

Efter en översiktlig presentation av intervjumaterialet följer en populärvetenskaplig summering av de tre delstudier som genomförts inom ramen för projektet, vilka för närvarande antingen har publicerats, eller är under granskning för publikation, i internationella vetenskapliga tidskrifter. Rapporten avslutas med en diskussion av vidare forskning och framtida utmaningar, i anslutning till detta presenteras konkreta policyrekommendationer baserade på projekts resultat.

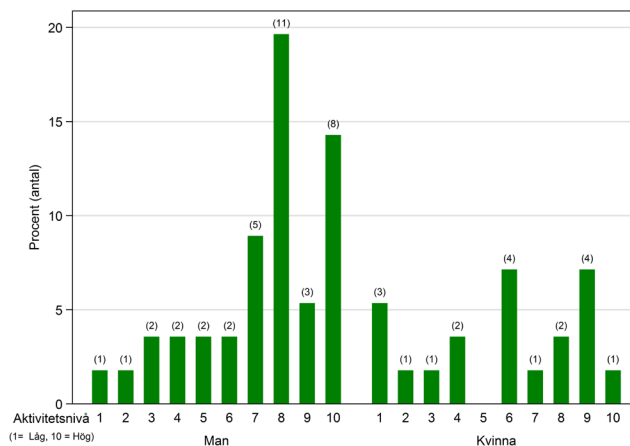
2. SAMMANSTÄLLNING AV INTERVJUMATERIALET

I detta avsnitt beskrivs intervjumaterialet översiktligt, baserat på den kvantitativa sammanställning som gjorts av materialet (se Bilaga C). Dessutom presenteras de statistiskt säkerställda samband som har identifierats i materialet. Då antalet intervjuer/svar är relativt få (i ett statistiskt sammanhang) så ska dessa analyser framförallt ses som ett komplement till de mer djupgående kvalitativa analyser som detta projekt framförallt är baserat på.

2.1 Respondenterna

Med avseende på kön kan urvalet betraktas som representativt för svenska skogsägare i stort. Kvinnliga privata enskilda skogsägarna utgjorde 35% av urvalet, jämfört med ca 38% nationellt. Respondenterna valdes ut för att få viss spridning i ålder, den äldsta skogsägaren som intervjuats är född 1930 och den yngsta 1990. Majoritet av skogsägarna som intervjuats är i äldre medelåldern, där snittåldern är födda 1955. Dessutom eftersträvades en jämn fördelning mellan åbor och utbor, vilket resulterade i ett urval där 53% av respondenterna anger att de bor i samma kommun som sitt skogsinnehav. Mer än hälften av de privata enskilda skogsägarna i denna studie är även medlemmar i en skogsägarförening (59%).

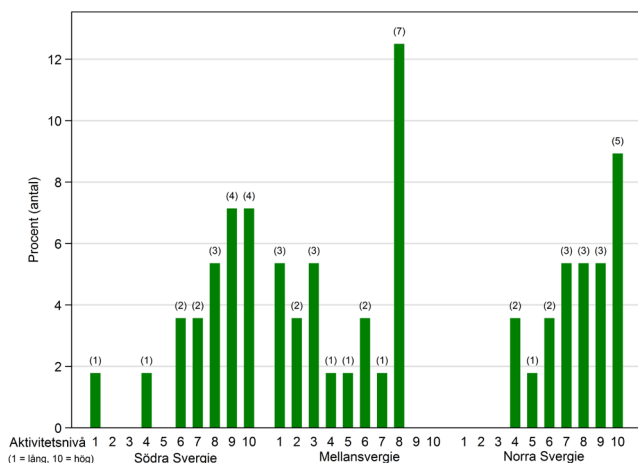
Respondenterna ombads uppskatta hur aktiva de anser sig själva vara som skogsägare på en skala från 1-10, där 1 innebär helt passiv, överlåter alla beslut till en förvaltare, och 10 innebär mycket aktiv och planerar och tar samtliga beslut själv om skogens skötsel.

Figur 2. Aktivitetsnivå bland skogsägare, fördelat på kön (N = 56).

Individer som var yrkesverksamma eller åbor var generellt mer aktiva skogsägare (se Bilaga D, Tabell 1). Män tenderade även att ha ett mer produktionsinriktat fokus på sitt skogsägarande, vilket förmodligen är relaterat till att män i högre utsträckning än kvinnor såg sig som aktiva skogsägare. Åtta av de manliga skogsägarna betraktade sig som aktiva skogsägare, medan motsvarande siffra för de kvinnliga skogsägarna endast var en. Möjligen kan detta relateras till graden av utbildning, då 63% av de kvinnliga skogsägarna som intervjuats hade högskoleexamen. Motsvarande siffra för de manliga skogsägarna var 35%. De manliga skogsägarna hade istället primärt grundskole- och gymnasieexamen, och var i högre grad, än de kvinnliga skogsägarna, yrkesverksamma inom skogssektorn.

Uppdelat utifrån skogens geografiska läge, så framstår även skogsägarna med skogsinnehav i norra Sverige (Västerbotten och Jämtland) som något mer aktiva än skogsägarna i mellersta (Dalarna och Värmland) och södra Sverige (Västra Götaland och Kronoberg), se Figur 3 nedan.

Figur 3. Aktivitetsnivå bland skogsägare, fördelat på geografisk region (N = 56).

2.2 Skogsinnehav

Skogsinnehavet hos de privata enskilda skogsägarna i denna studie varierade mellan 2 ha och 1400 ha, och medelvärdet för skogsinnehavets storlek bland de tillfrågade var 177 ha. En stor andel av skogsägarna (58%) delade även sitt skogsinnehav med en eller flera andra personer. Det delade skogsinnehavet fördes fram som en begränsning när det gällde möjligheten att utveckla skogens sociala värden, då en sådan utveckling ansågs kräva ökad samsyn och samarbete bland samtliga ägare.

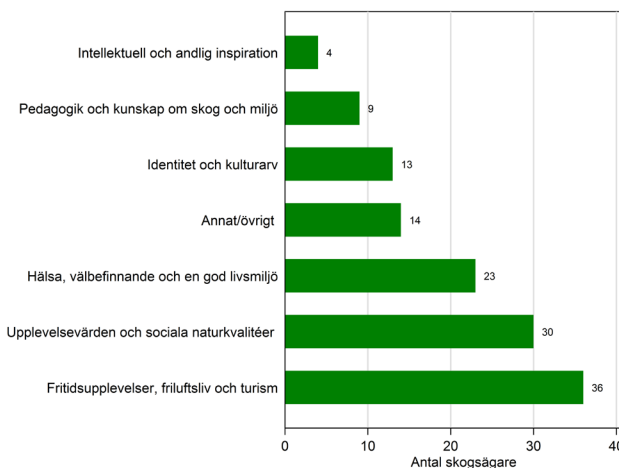
Av de 28 respondenter som svarade på frågan om de certifierat sin skog angav 46% att så var fallet. Bland de tillfrågade skogsägarna som var medlemmar i en skogsägarförening hade även en klar majoritet certifierat sin skog (se Bilaga D, Tabell 2). Sambandet mellan certifiering och medlemskap i en skogsägarförening kan dels antas vara förknippat med storleken på skogsinnehavet, dels att ägare som är medlemmar i skogsägarföreningar kan förmodas ha fått information om vikten av certifiering i högre utsträckning än skogsägare som inte är medlemmar i en skogsägarförening. Det faktum att en relativt stor andel av skogsägarna i denna studie önskade mer råd från sin skogsägarförening gällande sociala värden tyder dessutom på att skogsägarföreningar har en viktig roll att spela, i relation till att sprida information, samt för att upprätta normer för hur ett hållbart skogsbruk kan bedrivas (mer om detta i 2.5).

Bland de intervjuade skogsägarna angavs det primära skälet till skogsinnehavet vara "identitet/ arv", det vill säga att respondenterna antingen erhållit skogsinnehavet genom arv, eller förvärvat skogen på grund av att de identifierar sig med skogen (att de vuxit upp i trakten och/eller har annan anknytning som binder dem till skogen) - hela 81% av respondenterna angav detta som skäl. Detta överensstämmer även med tidigare studier, vilka har funnit att privat skogsägarande i stor utsträckning handlar om att förvalta ett arv, och inte enbart om produktion eller bevarande av höga naturvärden (Widman 2015; Karppinen 1998). Denna rapport visar dock att skogsägare tenderar att ha ett flertal syften med sitt skogsinnehav, 53% angav till exempel möjligheten att jaga som ett ytterligare skäl till skogsinnehavet. En fjärdedel av de tillfrågade såg sitt skogsinnehav som en ekonomisk investering medan 11% angav att deras skog primärt är avsedd för produktion. Något som är värt att lyfta i sammanhanget är att ingen av skogsägarna i denna studie angav att det primära syftet med deras skogsinnehav var kopplat till miljövård och/eller främjandet av biologisk mångfald.

I myndigheternas arbete med att skydda skog kan det därmed vara av vikt att finna ”nya” incitament som inte är enbart relaterade till att bevara biologisk mångfald, då detta skulle kunna locka fler skogsägare till att frivilligt skydda skog (detta utvecklas i 3.2). Vissa av de intervjuade skogsägarna ansåg sig även ha ett annat syfte än de ovan nämnda, och vanliga exempel som lyfts fram bland dessa 12% av de tillfrågade är att de ”råkat” bli skogsägare i samband med att de förvärvat en gård/bostadshus, eller att de velat ha skogen som ett projekt efter sin pensionering.

2.3 Skogens sociala värden enligt skogsägarna

De tillfrågade skogsägarna hade betydande svårigheter att definiera skogens sociala värden. Istället sågs skogens sociala värden i hög utsträckning som en integrerad del av skogsinnehavet och livet på landsbygden. Många skogsägare medgav att de inte var bekanta med begreppet ”sociala värden”, och att de inte hade tänkt på dessa aspekter förrän de deltog i denna studie. De privata enskilda skogsägarna fick emellertid fritt berätta vad de uppfattar som skogens sociala värden. Deras svar kategoriserades sedan utifrån de teman som Skogsstyrelsen (2013) lyft fram som exempel, dessutom adderades en öppen kategori för de aspekter som inte riktigt passade in i något av dessa teman. Skogsägarna kunde ange flera aspekter, vilket många av dem också gjorde, när de beskrev sin syn på skogens sociala värden.

Figur 4. Fördelningen mellan olika teman på vad skogens ”sociala värden” är enligt de enskilda privata skogsägarna i denna studie – notera att totalen är större än $N = 57$ då respondenterna kunde ange fler än ett tema.

En majoritet av de tillfrågade skogsägarna kopplade, i linje med tidigare forskning, skogens sociala värden till fritidsupplevelser, friluftsliv och turism, tätt följt av upplevelsevärden och sociala naturkvaliteter, samt hälsa, välbefinnande och en god livsmiljö. Identitet och kulturarv relaterades också till skogens sociala värden, vilket överensstämmer med tidigare studier (Widman 2015). Att förvalta ett arv verkar vara nära sammanlänkat med identiteten som skogsägare. I anslutning till detta lyfts även skogen estetiska värden fram, och skogsägarna vill gärna ha en ”vacker” skog, innebörden av detta kan dock variera, alltifrån en önskan av att vilja ha en orörd och trolsk skog till att se en vacker skog som en välskött gallrad och röjd fastighet.

Det unika resultatet i denna studie är att en så stor grupp av de privata enskilda skogsägarna nämner ”annat/övrigt kategorin”, där de såg enskildhet/avschildhet och tystnad/skogens ljud som ett socialt värde. Förutom detta innehöll denna kategori även en grupp, fram-

förallt bestående av män, som ansåg att skogen hade ett socialt värde i form av en socio- ekonomisk trygghet. Lek, samvaro och sociala relationer, intellektuell och andlig inspiration, samt pedagogik och kunskap om skog och miljö förknippades däremot i mindre utsträckning med skogens sociala värden i denna studie.

Huruvida skogsägaren är åbo eller utbo hade ingen större effekt på skogens sociala värden, inte heller ålder, utbildning, eller geografi. Den enda statistiskt säkerhetsställda skillnaden var att en större andel av de kvinnliga privata enskilda skogsägarna såg hälsa, välmående och en god levnadsmiljö som ett viktigt socialt värde. Hela 60% av kvinnorna framhöll dessa aspekter, vilket kan jämföras med 32% av de tillfrågade männen (se Bilaga D, Tabell 3).

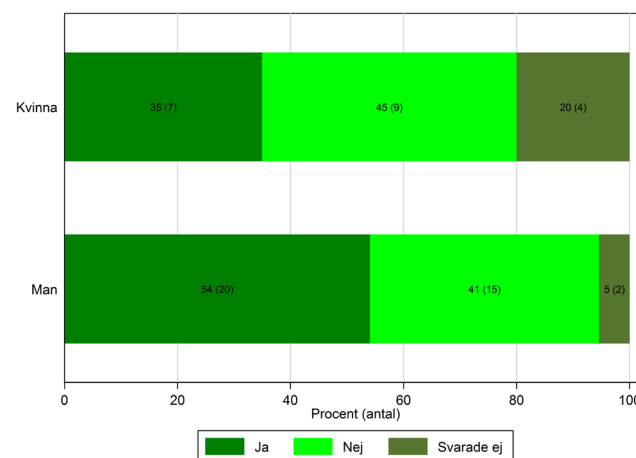
De privata enskilda skogsägare som kopplar skogens sociala värden till fritidsupplevelser, friluftsliv och turism, ansåg även i större utsträckning att det fanns en potential till att utveckla nya varor och tjänster inom sitt skogsbruk, baserade på sociala värden (se Bilaga D, Tabell 4). Med andra ord verkar turism och friluftslivsaktiviteter vara det sociala värde som skogsägarna ansåg ha störst potential att utvecklas kommersiellt.

Skogsägare som framhöll estetiska värden som en del av skogens sociala värden hade även i högre grad för avsikt att främja och utveckla sin skogs sociala värden (se Bilaga D, Tabell 5). Nästa avsnitt fokuserar mer specifikt på de privata enskilda skogsägarnas syn på och arbete med de sociala värdena i den egna skogen.

2.4 Sociala värden i den egna skogen

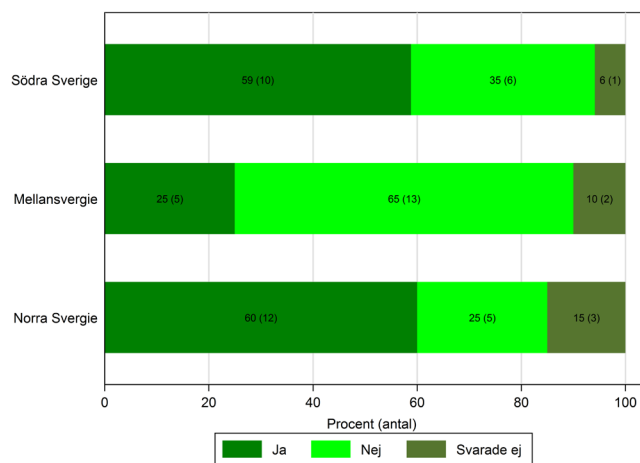
En majoritet (89%) av de privata enskilda skogsägarna som deltog i denna studie ansåg att deras skog har höga sociala värden. På frågan om de som skogsägare har ett allmänt ansvar att beakta sin skogs sociala värden ansåg 65% av skogsägarna att de är skyldiga att

beakta sin skogs sociala värden. Detta verkar dock inte efterlevas i praktiken, då endast 35% av de intervjuade skogsägarna angav att de hade för avsikt att beakta och/eller utveckla sin skogs sociala värden. Möjligen kan den låga andelen tillfrågade som angav att de har för avsikt att beakta och/eller utveckla sin skogs sociala värden bero på att många av skogsägarna ansåg att de sociala värdena är något de "får på köpet" i samband med ett traditionellt skogsbruk. En stor andel av skogsägarna (58%) angav emellertid att de hade en medveten skogsskötselstrategi för att främja sociala värden, notera dock att endast 45 respondenter valde att besvara denna fråga. En majoritet (53%) av de tillfrågade såg en möjlighet att ta fram och utveckla "nya" varor och tjänster baserade på sin skogs sociala värden, som ett komplement och/eller alternativ till traditionellt produktions-skogsbruk. Som framgick ovan såg skogsägare som inkluderade rekreation och turism som en del av skogens sociala värden i störst utsträckning en potential till att utveckla nya varor och tjänster i relation till skogens sociala värden.

Figur 5. Ser du en möjlighet att utveckla nya varor och tjänster baserat på skogens sociala värden, uppdelat på kön. (N = 57)

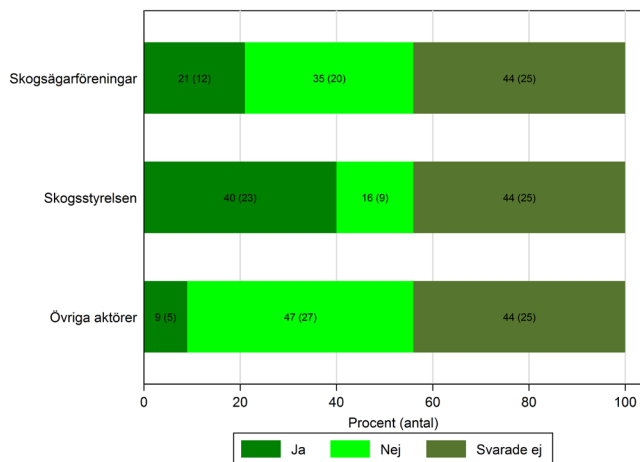
Män såg i högre utsträckning än kvinnor en möjlighet att utveckla nya varor och tjänster baserade på skogens sociala värden. Skogsägare med skogsinnehav i norra Sverige (Västerbotten och Jämtland) såg i större utsträckning möjligheter att utveckla nya varor och tjänster baserade på skogens sociala värden, tätt följt av södra Sverige (Västra Götaland och Kronoberg), medan skogsägarna i Mellansverige (Dalarna och Värmland) i mindre utsträckning såg en sådan möjlighet. Möjligen är detta relaterat till hur aktiva skogsägarna anser sig vara (se avsnitt 2.1), då de individer som anser sig vara mest aktiva också sannolikt även är dem som ser möjligheter till utveckling. Vid den kvalitativa analysen av intervjumaterialet framkom dock att förekomsten av rovdjur (primärt varg) uppfattas som ett hinder för att utveckla skogens sociala värden kommersiellt, speciellt i Mellansverige, vilket potentiellt skulle kunna förklara den geografiska fördelningen ovan.

Figur 6. Ser du en möjlighet att utveckla "nya" varor och tjänster baserat på skogens sociala värden, uppdelat utifrån skogsinnehavets geografiska placering. (N = 57)

2.5 Skogens sociala värden – behov av dialog och samarbete

Synen på vem som bär det huvudsakliga ansvaret för skogens sociala värden varierar betänkligt, 23 % av de tillfrågade privata enskilda skogsägarna ansåg att ansvaret vilar på den enskilde skogsägaren, medan en majoritet (51%) ansåg att det är ett ansvar som delas mellan den enskilde skogsägaren och annan aktör (främst Skogsstyrelsen), och 26 % säger att det är "någon annan" som ansvarar för detta (primärt Skogsstyrelsen och kommuner). En överväldigande majoritet (94%) av de privata enskilda skogsägarna som svarade på denna fråga ansåg att staten och myndigheter borde bli mer aktiva i arbetet med skogens sociala värden. 97 % av deltagarna i studien menade även att det behövdes mer information och utbildning om skogens sociala värden generellt. I linje med detta angav 51 % att de själva skulle vilja ha mer stöd och råd rörande skogens sociala värden, medan 49 % ansåg att dagens nivå av stöd och råd är tillräcklig. En majoritet (66 %) såg gärna att Skogsstyrelsen, länsstyrelsen eller kommun var dem som ansvarade för att ge stöd och råd. Medan 19 % av skogsägarna istället ville att skogsägarföreningarna eller Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) gav denna typ av stöd och råd, och 15 % framhöll någon annan aktör, oftast turistföreningar eller liknande. Bland de 39 respondenter som besvarade frågan om skogsägarföreningars roll, framhöll 92 % att skogsägarföreningarna har och fortsatt kan spela en viktig roll som arena för kunskapsutbyte och sprida information om skogens sociala värden. Majoriteten efterfrågade emellertid att Skogsstyrelsen blir mer aktiv och ledande i arbetet med de sociala värdena, vilket inte är förvånande då endast 20 % av skogsägarna i denna studie angav att de varit i kontakt med Skogsstyrelsen i frågor som rör skogens sociala värden. En relativt låg andel (29%) av skogsägarna angav att de kontaktats för någon form av samarbete, dialog eller process kring sin skogs sociala värden.

Figur 7. Vilka aktörer vill du ha råd och/eller stöd av gällande skogens sociala värden? (N = 57)

Många (71%) av de tillfrågade skogsägarna såg brister och problem med hur skogens sociala värden hanteras av myndigheter. Hela 80% av de skogsägare som besvarade denna fråga ansåg att hanteringen av skogens sociala värden påverkas av konflikter mellan olika aktörer, och då ofta i relation till konflikter mellan nyttjande eller bevarande, alternativt mellan olika sätt att se på nyttjandet av skog. Som exempel nämnde skogsägarna allt från etablering av vindkraft, till bärföretag och andra intressenter som kommersiellt utnyttjar allemansrätten.

Trots detta ansåg endast 11% av de intervjuade skogsägarna att tydligare lagstiftning vore positivt. Däremot var den stora majoriteten (93%) av skogsägarna positiva till ekonomiska styrmedel och/eller frivilliga avtal, som exempelvis de nyligen etablerade naturvårdsavtalen för skogar med höga rekreationsvärden (se avsnitt 3.2).

Kön, ålder, eller skogsinnehavets geografiska läge hade inga statistiskt säkerställda effekter gällande dialog och

samarbete eller behov av stöd och råd. Däremot var de privata enskilda skogsägare som inte ansåg sig ha skyldighet att beakta skogens sociala värden även i mindre utsträckning positiva till att få stöd och råd om hur dessa värden skulle kunna beaktas och/eller främjas av skogsägarföreningarna, vilket knappast kan anses förvånande (se Bilaga D, Tabell 6).

2.6 Skogens sociala värden och landsbygdsutveckling

En stor andel (74%) av de privata enskilda skogsägarna i denna studie ansåg att skogens sociala värden kan bidra till en hållbar landsbygdsutveckling. Främst i form av arbetstillfällen och verksamheter som baseras på naturturism och rekreation och friluftsliv, men även genom att lokala entreprenörer anlitas i skogsskötselåtgärder. Vem eller vilka som ska starta upp dessa företag är däremot oklart, då respondenterna själva inte hade för avsikt att göra det, men var positiva till att andra skogsägare gör det. Det är även värt att notera att endast 29% av skogsägarna i denna studie angav att de var involverade i någon form av samråd, projekt eller annat som har betydelse för landsbygdsutveckling, människors livsmiljö, friluftsliv och rekreation, natur och kulturmiljö i form av exempelvis LEADER, LONA och andra lokala initiativ.

Det mest slående resultatet är emellertid respondenternas svar på frågan om de tror att det spelar någon roll för den lokala landsbygdsutvecklingen om de som skogsägare bor i anknytning till sitt skogsinnehav eller inte. Såväl åbor som utbor (totalt 96% av respondenterna) är rörande överens om att den lokala landsbygdsutvecklingen påverkas positivt av det faktum att skogsägaren bor i närheten av sitt skogsinnehav. Att inte bara åbor, utan även utbor, betonar vikten av att bo i närheten av sitt skogsinnehav för att kunna påverka landsbygdsutvecklingen och bidra till en "levande

landsbygd” är mycket intressant. Majoriteten av de tillfrågade var överens om att skogsägare som inte lever av och arbetar på sina fastigheter ändå påverkar landsbygdsutvecklingen genom sitt val av skötselmetoder, och att denna påverkan får direkta konsekvenser såväl ekonomiskt, socialt som ekologiskt på en lokal nivå - och att det är viktigt att utbor är medvetna om detta. Detta resultat stöds även av en studie som uppmärksammar att vara skogsägare på distans inte bara kan ha en negativ påverkan på social och ekonomisk utveckling, utan att detta också kan bidra till spänningar mellan åbor och utbor (Nordlund och Westin 2011). Några av de intervjuade utborna menade vidare att många åbor är hemmablinda, att de inte inser sin skogs potential och därför inte heller tar tillvara möjligheterna att utveckla sin skogs sociala värden, detta är emellertid inget samband som vi kunnat belägga statistiskt.

SUMMERING AV PROJEKTETS DELSTUDIER

3.1 Samarbete och dialog

Denna delstudie fokuserar på hur privata enskilda skogsägare ser på skogens sociala värden, samt på hur de upplever behovet av samarbete och dialog gällande skogens sociala värden. Vilka förutsättningar finns för att få tillstånd en givande dialog och samarbete? Vilket ansvar anser de sig själva ha i förhållande till kommun, länsstyrelse, Skogsstyrelsen och andra samhällsintressen? Detta är en första pilotstudie som bygger på intervjuer med 40 privata enskilda skogsägare med skogsinnehav i Västerbotten, Jämtland, Dalarna och Värmland.

Den europeiska landskapskonventionen slår fast att det behövs både en ökad involvering av aktörer och ett aktivt ledarskap hos myndigheter för att främja skogens sociala värden. Mot bakgrund av detta har Skogsstyrelsen efterfrågat en fortsatt utveckling av metoder för att utöka konsultationer och ett mer aktivt deltagande, i syfte att stärka dialogen kring skogens sociala värden.

En av de viktigaste slutsatserna i denna studie är att privata enskilda skogsägare i många fall inte är bekanta med termen ”sociala värden” utan att detta istället ses som en integrerad del av livet på landsbygden och rollen som skogsägare. Deras uppfattning och definition av sociala värden tar främst utgångspunkt i rekreativvärden och möjligheter till jakt, fiske samt bär- och svamplockning, men även estetiska värden omnämns. Det som sticker ut i denna studie är att skogsägarna även värdesätter ensamhet och enskildhet när de talar om skogens sociala värden, vilket även skulle kunna vara relaterat till att de privata enskilda skogsägarna inte ser samma behov av dialog och sam-

arbete kring skogens sociala värden som Skogsstyrelsen. De privata enskilda skogsägarna efterfrågar istället mer information, stöd, råd och koordinering kring skogens sociala värden.

Skogsägarna bedömer själva sin kunskapsnivå relaterad till skogens sociala värden, och hur dessa kan främjas eller utvecklas, som relativt låg. De anser även att andra aktörer såsom exempelvis skogsentreprenörer och kommuner vet för lite om skogens sociala värden. Därmed efterfrågar de tillfrågade skogsägarna mer stöd och råd, primärt från Skogsstyrelsen men även från skogsägarföreningar. De ser också gärna att Skogsstyrelsen och/eller kommunen i större utsträckning koordinerar och informerar, och att skogsägarföreningar sprider goda exempel på hur skogens sociala värden kan främjas.

Majoriteten av de privata enskilda skogsägarna i denna studie anser sig ha ett allmänt ansvar att beakta och främja sin skogs sociala värden, men trots detta så prioriterar inte det stora flertalet av dem de sociala värdena i sin skogsskötsel, istället ses skogens sociala värden som något som ”kommer på köpet” vid mer traditionella skogsskötselåtgärder. Anledningen till att skogens sociala värden inte prioriteras specifikt och med mer riktade insatser hänförs till bristande kunskap, intresse och resurser, främst tid och pengar. Majoriteten av de intervjuade framhöll även frivilliga avtal och certifiering som önskvärda sätt att arbeta med skogens sociala värden i framtiden, de ville däremot inte se någon lagstiftning inom området.

Sammantaget så visar denna studie på att grundförutsättningarna finns för att olika aktörer ska kunna

samarbeta kring skogens sociala värden, samtidigt som det finns många olika intressen och behov som ska tas hänsyn till, vilket kan komma att försvåra för kompromissbaserade lösningar i arbetet med skogens sociala värden. Därför behövs ett utökat samarbete både på en nationell, regional och lokalnivå mellan myndigheter, kommuner och privata enskilda skogsägare för att dessa gemensamt ska kunna arbeta fram hur skogens sociala värden bäst kan främjas i framtiden. För att uppnå detta mål behövs förbättringar av kommunikation, samt information och koordination mellan och inom myndigheter, samt övriga skogsaktörer, inte minst de privata enskilda skogsägarna.

Slutsatsen är därför att Skogsstyrelsen måste inta en tydligare och mer ledande roll i arbetet med skogens sociala värden i framtiden. Dessutom bör information och kunskapsspridning kring skogens sociala värden fortsätta, då kunskapsnivåerna bland de olika aktörerna kring dessa värden var låga genomgående. Därför bör Skogsstyrelsen arbeta mer proaktivt med skogens sociala värden, exempelvis genom att bjuda in privata enskilda skogsägare och andra relevanta aktörer till informationsmöten. Skogsägarföreningarna har i detta avseende också en viktig roll att spela i termer av att inspirera och sprida goda exempel på hur privata enskilda skogsägare har och kan förbättra sin skogs sociala värden.

Vill du fördjupa dig och läsa mer?

Bjärstig, Therese och Kvastegård, Emma (2016). Forest social values in a Swedish rural context: The private forest owners' perspective. *Forest Policy and Economics*, 65: 17-24. <http://authors.elsevier.com/sd/article/S1389934116300077>

Foto: Therese Bjärstig

3.2 Naturvårdsavtal för skogar med höga sociala värden

Denna delstudie fokuserar på Skogsstyrelsens införande av naturvårdsavtal för skogar med höga sociala värden. Vilken potential har dessa avtal att involvera privata enskilda skogsägare i formellt skydd av skog genom att låta dem initiera och föreslå avsättningar för skogar med höga rekreativvärden? Och i vilken mån möjliggör regeringen för att naturvårdsavtalen kan fungera som en skyddsform som inkluderar ”nya” värden vid formellt skydd av skog? Denna studie baseras på 11 intervjuer med myndighetspersoner och 57 intervjuer med privata enskilda skogsägare med skogsinnehav i Västerbotten, Jämtland, Dalarna, Värmland, Västra Götaland och Kronoberg.

Sveriges regering har identifierat samarbete med privata enskilda skogsägare som en nödvändig och viktig del i den nationella skogspolitiken eftersom en majoritet av skogen i Sverige är privatägd (cirka 50 % av skogen ägs av 330 000 privata enskilda skogsägare). Det råder dock inte samsyn kring om det primärt är biologiska och/eller sociala värden som ska beaktas vid formellt skydd av skog. Konflikter mellan olika intressen och värden (eller åtminstone prioriteringssvårigheter) har därmed uppstått, och för att få till en fördelaktig lösning har en utökad samverkan mellan myndighetsrepresentanter och privata skogsägare föreslagits.

En samarbetsform som är av särskilt intresse att undersöka i detta avseende är de ”partnerskap” som en enskild privat skogsägare kan ingå tillsammans med Skogsstyrelsen inom ramen för pilotprojektet rörande naturvårdsavtal för sociala värden. Pilotprojektet initierades våren 2015 och avslutades i december 2016. Målet är att naturvårdsavtal för sociala värden ska bli en del av det formella skyddet av skog i Sverige, med förhoppningen att detta kan bidra till att involverade aktörer kan lösa problem vid skydd av privatägd skog på ett mer ömsesidigt och kompromissbaserat sätt.

Resultaten från denna studie indikerar att de representanter som arbetar för Skogsstyrelsen på nationell nivå generellt sett verkar vara mest positivt inställda till att använda sig av och implementera naturvårdsavtal för sociala värden. Synen bland Skogsstyrelsens representanter på regional nivå varierar emellertid avsevärt vad gäller behovet av att inkludera sociala värden vid formellt skydd av skog. Här ser vi en rad olika individuella tolkningar på hur sociala värden ska definieras. Dessa individuella tolkningar kan delvis förklaras av en relativt otydlig strategi för hur sociala värden ska definieras och implementeras i naturvårdsavtalen. Detta indikerar i sin tur att det inte verkar finnas en gemensam målbild för hur naturvårdsavtalen ska genomföras bland de involverade parterna. Myndighetsrepresentanter på regional nivå tenderar nämligen att prioritera biodiversitet då det anses viktigare att bevara dessa värden jämfört med sociala värden. Tydligare policyformuleringar och riktlinjer för hur naturvårdsavtalen för sociala värden ska implementeras krävs således för att myndighetsrepresentanter på regional nivå ska ta till sig denna nya samarbetsform och informera skogsägare om möjligheten att teckna dessa avtal.

Ett av de mer intressanta resultaten från studien är att naturvårdsavtal för sociala värden inte verkar vara anpassade till förutsättningarna i en gles- och landsbygds-kontext. Privata enskilda skogsägare på landsbygden ser ofta sociala värden som en viktig och integrerad del av sitt skogsinnehav. Dessa skogsägare känner en stark personlig koppling till sin skog, vilket innebär att de vill ha skogen för sig själva och uppleva den utan att störas av andra människor. Naturvårdsavtalen förefaller därför vara mer lämpade för implementering i tätortsnära skogar då det framgår i strategin såväl som i våra intervjuer med representanter inom pilotprojektet att naturvårdsavtalen primärt fokuserar på sociala värden i form av lättillgängligt friluftsliv och rekreation för allmänheten. Den svenska allemansrätten möjliggör dessutom för allmänheten att fritt beträda privatägda skogar och åtnjuta dessa skogars sociala värden,

vilket gör att vissa privata enskilda skogsägare känner sig trängda av naturvårdsavtal för sociala värden och förstår inte riktigt dess funktion. Allemansrätten ifrågasätts dessutom av ett antal privatägda enskilda skogsägare, vilket delvis kan förklara deras motstånd till att implementera naturvårdsavtal för sociala värden, då det kan innebära att fler människor får tillträde till deras mark och därmed ”hotar” deras enskildhet i skogen. Vi bedömer därför att naturvårdsavtal för sociala värden framförallt har en roll att spela i mer urbana och tätortsnära områden, där allmänhetens behov av att exempelvis kunna utnyttja motionslingor och komma ut i ”naturen” och ”friska luften” är stor.

Målet med pilotprojektet var att implementera 20 naturvårdsavtal för skogar med höga sociala värden, i dagsläget har dock endast sex avtal blivit implementerade. Även om hänsyn måste tas till det faktum att det rör sig om ett pilotprojekt bör den låga implementeringsgraden lyftas och diskuteras nationellt. Detta för att identifiera strategier för hur intresset bland skogsägare ska kunna ökas för dessa naturvårdsavtal. Mot bakgrund av detta krävs även att regeringen tillgängliggör tillräckligt med resurser för att arbetet med dessa avtal ska kunna implementeras på allvar. Även om regeringen har uttalat att sociala värden ska vara likställda med biologiska värden så tycks det inte finnas en vilja att aktivt tillföra resurser som möjliggör implementering och gör så att dessa avtal inte konkurrerar med övriga formella skyddsinstrument.

Sammanfattningsvis indikerar denna studie att strategin för naturvårdsavtal för sociala värden misslyckats med att ta hänsyn till privata enskilda skogsägare motivering och behov för att skydda sociala värden, åtminstone på landsbygden. Vidare betonar politiker gärna vikten av att skydda skogens sociala värden i ord, men verkar inte vara lika villiga att visa prov på detta i handling. Detta skapar ett dilemma eftersom staten spelar en viktig roll framförallt i landsbygdsområden när det handlar om att initiera, strukturera, finansiera och reglera nya samarbetsformer såsom partnerskap. Mot

bakgrund av detta behövs en starkare politisk prioritering nationellt i skyddet av skogens sociala värden för att dessa naturvårdsavtal ska kunna uppnå sin fulla potential i framtiden.

Denna studie presenteras mer i detalj i en artikel som för närvarande är under granskning för en internationell tidskrift.

Widman, Ulrika och Bjärstig, Therese. Partnerships potential for protecting forests social values.

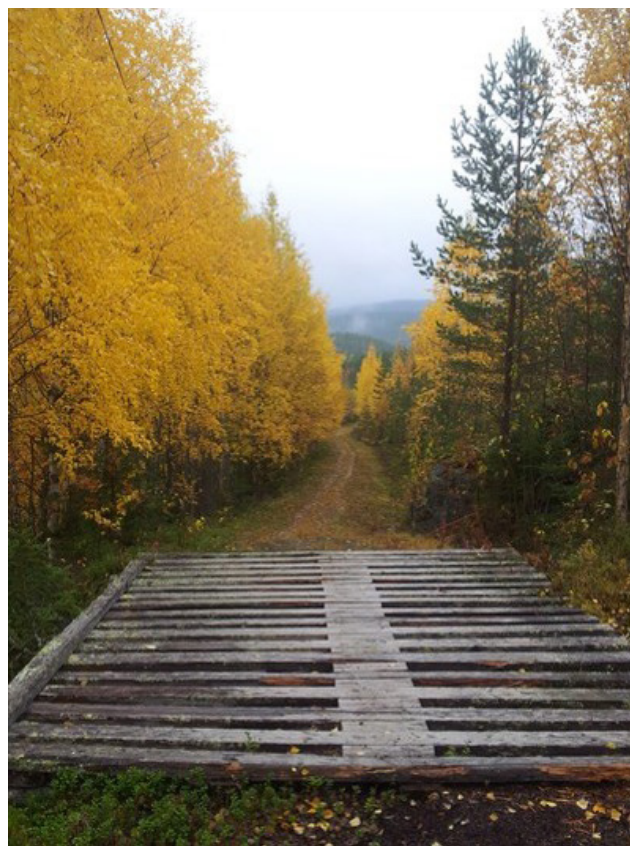

Foto: Therese Bjärstig

3.3 Möjlighet att utveckla nya varor och tjänster

Denna delstudie fokuserar på de enskilda privata skogsägarnas syn på sina möjligheter att främja och utveckla sin skogs sociala värden. Kan och vill de utveckla nya varor och tjänster inom ramen för ett multifunktionellt skogsbruk, och därigenom bidra till en hållbar landsbygdsutveckling? 57 intervjuer har genomförts med privata enskilda skogsägare (både utbor och åbor) med skogsinnehav i Västerbotten, Jämtland, Dalarna, Värmland, Västra Götaland och Kronoberg.

Skogen utgör en viktig tillgång för en hållbar landsbygdsutveckling. Idag handlar en hållbar landsbygdsutveckling om mer än ekonomisk tillväxt och det talas om en hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling. Dessa tre aspekter är nära sammanlänkade med varandra, där framförallt den ekonomiska aspekten är beroende av ekologisk och social utveckling. Ett multifunktionellt skogsbruk innefattar därmed en helhetssyn på förvaltning av skogens olika värden där inte endast den ekonomiska produktionen prioriteras utan även sociala och biologiska värden.

I linje med den internationella utvecklingen för ett hållbart skogsbruk har det även i Sverige kommit initiativ i syfte att utveckla ett multifunktionellt skogsbruk. I dagsläget har dock de politiska målen främst fokuserat på att förstärka skogens biologiska värden medan sociala värden inte har blivit lika prioriterade. En förklaring till denna obalans är att skogens sociala värden är ett omstritt begrepp som det inte finns en nationell samsyn kring och där en enhetlig definition saknas (detta utvecklas närmare av Sténs et al. 2016).

Det finns en politisk förhoppning att skogens sociala värden ska ligga till grund för och skapa möjligheter att ta fram nya varor och tjänster, och därigenom öka den ekonomiska livskraften på landsbygden samtidigt som dessa värden bidrar till ett multifunktionellt skogsbruk. Svensk skogspolitik kännetecknas av ”frihet under

ansvar” vilket ger de privata enskilda skogsägarna ett relativt sett stort ansvar och utrymme att påverka förvaltningen av skogen, speciellt då det kommer till skogens sociala värden. Denna studie fokuserar på hur de privata enskilda skogsägarna ser på skogens sociala värden och i vilken utsträckning de anser att dessa kan generera nya varor och tjänster som ett komplement och/eller alternativ till traditionellt produktions-skogsbruk, och inte minst hur de anser att skogen bör skötas för att rendera höga sociala värden.

Resultaten från studien visar att skogens sociala värden är ett brett koncept som innefattar en rad olika aspekter enligt de privata enskilda skogsägarna. I likhet med tidigare studier visar resultaten att skogens sociala värden mest tydligt sammankopplas med rekreation och turism. Emellertid värdesätter de intervjuade skogsägarna i denna studie också tystnad samt känslan av avskildhet i skogen. Värden som tystnad och avskildhet lyfts dock inte fram i särskilt hög grad i nationell skogspolicy. Dessa värden kan med fördel tydliggöras i framtida policydokument då det är troligt att miljöer som kännetecknas av avskildhet och tystnad kommer att få en ökad betydelse i ett allt mer urbaniserat samhälle.

Resultatet pekar även på att de privata enskilda skogsägarna generellt tycks ha en multifunktionell syn på sin skog och på förvaltningen av densamma, något som också stöds av tidigare studier. I denna studie framkommer att många av de privata enskilda skogsägarna försöker undvika exempelvis kalhyggen vid slutavverkning. Flertalet skogsägare menar emellertid att flera av skogens sociala värden gynnas av ett produktionsinriktat skogsbruk där kalavverkning, markberedning, plantering och gallring ingår, då detta bidrar till en estetiskt tilltalande och tillgänglig skog.

Bland de intervjuade skogsägarna var ägarna av ett större skogsinnehav (100 ha eller mer) och de som ansåg sig själva vara aktiva skogsägare, generellt sett mer positivt inställda till att utveckla nya varor och tjänster baserade på skogens sociala värden än de övriga skogs-

ägarna i studien. Vidare var manliga skogsägare något mer positiva jämfört med de kvinnliga skogsägarna till att ta fram nya varor och tjänster som relaterar till skogens sociala värden. Detta kan delvis förklaras med det faktum att de intervjuade kvinnliga skogsägarna var mer välutbildade än de manliga dito, och därmed kanske mindre beroende av sin skogs ekonomiska avkastning. Utveckling av nya affärsmöjligheter kräver också aktiva skogsägare, och de manliga skogsägarna ansåg sig i en något större utsträckning vara aktiva skogsägare jämfört med de kvinnliga skogsägarna. Visserligen av skogsägarna (i huvudsak välutbildade kvinnliga skogsägare) lyfte emellertid mer innovativa användningsområden gällande skogens sociala värden såsom att utveckla och anpassa sin skog till en plats för återhämtning och rehabilitering för människor med stressrelaterade symptom och depression.

Många av de intervjuade skogsägarna ansåg att de redan arbetar för att främja sin skogs sociala värden, men att detta är något de primärt gör för sin egen skull och/eller till nytta för lokalbefolkningen. Flerparten av skogsägarna ansåg emellertid att de saknar tid, finansiella medel och/eller kunskap för att utveckla skogens sociala värden. Bland de skogsägare som var positiva till att främja och utveckla de sociala värdena framhölls delat ägarskap och ett allt för litet skogsinnehav som begränsningar. Även förekomsten av stora rovdjur (främst varg) och inte minst den svenska allemansrätten upplevdes som hinder som försvårar för dem att utveckla skogens sociala värden kommersiellt. Det pågår dock nationella processer för att förtydliga allemansrätten och tydliggöra gränser mellan kommersiella och organiserade aktiviteter och privat äganderätt. Ett sådant förtydligande välkomnas av de privata skogsägarna, då det skulle bidra till att kontrollen över turismrelaterade aktiviteter på egen mark förbättras.

En relativt stor andel av dagens skogsägare bor inte i anknytning till sin skogsfastighet utan bor istället i städer. Inom ramen för denna studie var båda grupperna av skogsägare (både åbor och utbor) överens om vikten

av att bo i närheten av sitt skogsinnehav. Detta då de skogsägarna som inte lever av och arbetar på sina fastigheter ändå påverkar landsbygdsutvecklingen i stort genom sitt val av skötselmetoder, vilket i sin tur får direkta konsekvenser lokalt såväl ekonomiskt, socialt som ekologiskt.

Sammanfattningsvis kan konstateras att majoriteten av de intervjuade skogsägarna anser att skogens sociala värden kan bidra till en hållbar landsbygdsutveckling, framförallt genom att de kan skapa lokala arbetstillfällen i form av någon typ av skogsbaserad rekreations- och/eller turismföretagande. Det är emellertid inte självklart vem eller vilka som ska starta och utveckla dessa företag, eftersom det finns ett bristande intresse bland de privata enskilda skogsägarna att själva göra detta enligt denna studie.

Denna studie presenteras mer i detalj i en artikel som för närvarande är under granskning för en internationell tidskrift.

Bjärstig, Therese och Sténs, Anna. The Social Values of Forests and the Production of New Goods and Services: The Views of NIPF Owners.

4. SLUTSATSER

- FRAMTIDA UTMANINGAR OCH FORTSATT FORSKNING

Målsättningen med detta projekt har varit att ta fram ett kunskapsunderlag som kan ligga till grund för diskussioner kring hur samverkan och metoder för dialog i besluts- och informationsprocesser, bevarande, förvaltnings- och förändringsprocesser rörande skogens sociala värden kan utvecklas mer specifikt, och för hållbar landsbygdsutveckling mer generellt. Det övergripande syftet med projektet har varit att kartlägga och analysera skogens sociala värden med utgångspunkt i privata enskilda skogsägares upplevelser, prioriteringar och behov. Utifrån de tre delstudiernas frågeställningar sammanfattas de viktigaste slutsatserna nedan med åtföljande policyrekommendationer.

När det gäller synen på, och definitionen av, skogens sociala värden så finns det inte en enhetlig uppfattning om dessa - varken bland de enskilda privata skogsägarna, andra skogliga aktörer eller i nationell policy (jmf. Sténs et al. 2016). Här ser vi att värden som tystnad och avskildhet kan tyckas "självkla" och har således inte heller lyfts fram i tillräcklig grad i nationell skogspolicy. Dessa värden bör synliggöras i framtida policy dokument då det är troligt att miljöer som kännetecknas av avskildhet och tystnad kommer att få en ökad betydelse i framtiden då Sverige blivit ett allt mer utpräglat urbant samhälle.

Gällande den roll och ansvar de privata enskilda skogsägarna anser sig ha i förhållande till kommun, länsstyrelse, Skogsstyrelsen och andra samhällsintressen är det tydligt att de anser sig ha ett ansvar att beakta och främja sin skogs sociala värden. Trots att de privata skogsägarna är medvetna om det egna ansvaret så

prioriterar inte majoriteten av dem de sociala värdena i sin skogsskötsel. Anledningen till att skogens sociala värden inte prioriteras handlar till stor del om bristande kunskap, intresse och resurser, främst tid och pengar. Utökad information om skogens sociala värden behövs således för att råda bot på avsaknaden av kunskap. De privata enskilda skogsägarna vill däremot inte se någon lagstiftning inom området, utan majoriteten av de intervjuade skogsägarna framhåller frivilliga avtal och certifiering som önskvärda sätt att arbeta med skogens sociala värden i framtiden.

De privata enskilda skogsägarna efterfrågar inte samverkan och dialog i någon större utsträckning, däremot vill de gärna ha mer stöd och råd kring hur de kan utveckla skogens sociala värden, och i detta avseende framhålls särskilt Skogsstyrelsen som viktig aktör. Skogsstyrelsen bör mot bakgrund av detta bli mer proaktiv i sitt arbete rörande skogens sociala värden. Det behövs ett utökat samarbete både på en nationell, regional och lokal nivå bland både myndigheter, kommuner och privata enskilda skogsägare för att gemensamt arbeta för hur skogens sociala värden ska beaktas och främjas i framtiden. För att uppnå detta behövs en förbättrad kommunikation, information, utbildning och koordination både mellan och inom myndigheter, likväl som bland övriga skogsaktörer - och då inte minst de privata enskilda skogsägarna. Detta förutsätter i sin tur att det finns resurser tillgängliga för detta, vilket är avhängigt hur frågan prioriterat nationellt.

Skogsägarföreningarna har även de en viktig roll att spela, då skogsägarna framhåller dessa som viktiga

fora för att utbyta erfarenheter, lära av varandra och sprida information kring hur skogens sociala värden kan utvecklas. Det finns en uttalad önskan hos privata enskilda skogsägare att skogsägarföreningarna ska hjälpa dem med att utveckla skogliga sociala värden genom att lyfta och visa på goda exempel där andra skogsägare arbetat med skogens sociala värden.

Partnerskap i form av de nyligen lanserade naturvårdsavtalen för sociala värden kan bidra till att främja privata enskilda skogsägares intresse för skogens sociala värden då de ger ett ekonomiskt incitament att utveckla och främja dessa värden. Emellertid visar vår studie att naturvårdsavtal för sociala värden inte verkar vara anpassade till förutsättningarna i en gles- och landsbygdscontext, utan främst för skydd i tätortsnära lägen då de primärt fokuserar på sociala värden i form av friluftsliv och rekreation för allmänheten. Detta bör ses över om de ska nå sin fulla potential i hela landet.

Skogsägarna i denna studie har inte själva i någon större utsträckning utvecklat sina skogars sociala värden kommersiellt, men ger många exempel på andra skogsägare som gjort detta. En viktig insats i framtiden är mot bakgrund av detta att identifiera och sammanställa goda exempel på hur skogens sociala värden har och kan generera nya varor och tjänster - och hur dessa kan utvecklas utifrån olika lokala och regionala förhållanden. Detta då natur- och kulturturismens potential för en stärkt lokal och regional attraktivitet och inte minst dess roll för en hållbar landsbygdsutveckling förutspås att fortsatt växa. Naturturismen är den gren som växer snabbast, sedan 2010 har turismnäringen i Sverige vuxit med 25 miljoner kronor varje dag och den har skapat 358 nya jobb varje månad (Landsbygdsnätverket 2016). Detta talar för att skogens sociala värden i allt högre grad kommer att kanaliseras till natur- och kulturturismsektorn på landsbygden. Vad detta får för följder och konsekvenser för landsbygdsutveckling i stort är av vikt att följa upp politiskt så väl som inom forskningen.

Slutligen, även om män ser sig som mer aktiva skogsägare än kvinnor i denna studie så är det intressant att notera att det framförallt är kvinnliga skogsägare som har mer innovativa idéer gällande arbetet med skogens sociala värden. Det är mestadels de kvinnliga skogsägarna som är intresserade av att utveckla och anpassa sitt skogsinnehav som en plats för återhämtning och behandling av människor som lider av depression och/eller stress-relaterade symptom. Detta resultat kan kopplas till tidigare forskning om kvinnliga skogsentreprenörer (se exempelvis Appelstrand 2015; Lidestav 1998; Lidestav 2010) samt till forskning om rehabiliteringsskogar och skogen som en plats för välmående och hälsa (Sonntag-Öström et al. 2011). Denna aspekt bör beaktas tydligare och lyftas i framtida policyrekommendationer för hur skogliga värden kan tillvaratas för att främja hälsa och välmående. En sådan rekommendation (förutsatt att resurser tillgängliggörs) kan även bidra till att identifiera skogsägare som är villiga att använda sin skog till rehabiliteringsinsatser och därigenom bidra till att ytterligare arbetstillfällen skapas som kan bidra till en hållbar landsbygdsutveckling. Vi ser även en potential att utgå ifrån skogens sociala värden som en arena och verktyg för integration av nyanlända - vilket vi har för avsikt att titta närmre på inom ramen för framtida forskning.

Foto: Therese Bjärstig

REFERENSER

- Appelstrand, M. 2015. "Osynliga entreprenörer i skogen? Förutsättningar för kvinnors företagande inom den skogliga sektorn" i [red] Andersson, E., Sveriges Lantbruksuniversitet: Den öppna skogen. Kön, genus och jämställdhet i skogssektorn, s. 109-120.
- Berg, M. 2013. Människan i skogen - det skogspolitiken glömde. Naturskyddsföreningen rapport. Tryckeri åtta45, Stockholm.
- Bjärstig, T. och Kvastegård, E. 2016. Forest social values in a Swedish rural context: The private forest owners' perspective. *Forest Policy and Economics*, 65: 17-24.
- Bäckstrand, K., Khan, J., Kronsell, A. och Lövbrand, E. 2010. Environmental Politics and Deliberative Democracy - Examining the promise of new modes of governance. Edward Elgar: Cheltenham, UK.
- Emerson, K., Nabatchi, T. och Balogh, S. 2011. An integrative Framework for Collaborative Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22(1): 1-29.
- Eriksson, L., Nordlund, A. och Westin, K. 2013. The general public's support for forest policy in Sweden: a value belief approach. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56(6): 850-867.
- Fredman, P., Stenseke, M., Sandell, K. och Mossing, A. 2013. Friluftsliv i förändring. Naturvårdsverket: Stockholm, Sverige.
- Kaplan, R. 2001. The social values of forests and trees in urbanised societies. School of Natural Resources and Environment, University of Michigan, Ann Arbor, USA. Tillgänglig via denna länk: http://courses.washington.edu/esrm200/Kaplan_Social_Values.pdf
- Karppinen, H. 1998. Values and Objectives of Non-Industrial Private Forest Owners in Finland. *Silva Fennica*, 32 (1): 43-59.
- Kvale, S. 1996. Interviews - an introduction to qualitative research interviewing. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Landsbygdsnätverket, 2016. Naturturism - Sveriges nya basnäring? Podden Landet #21 <http://www.landsbygdsnatverket.se/5.6c5ddbfe158d47f0fe2df1fb.html>.
- Lidestav, G. 2010. In competition with a brother: Women's inheritance positions in contemporary Swedish family forestry. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 25(S9): 14-24.
- Lidestav, G. 1998. Women as non-industrial private forest landowners in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 13(1-4): 66-73.
- Mäntymaa, E., Juutinen, A. och Mönkkönen, M. 2009. Participation and compensation claims in voluntary forest protection: A case of privately owned forests in Finland. *Forest Policy and Economics*, 11(7): 498-507.

- Nordanstig, G. 2004. Skogens sociala värden: hur kan skogens sociala värden tas tillvara bättre för att främja hållbar utveckling? Vad kan skogsvårdsorganisationen bidra med? Skogsstyrelsen. Jönköping.
- Nordlund, A. och Westin, K. 2011. Forest Values and Forest Management Attitudes among Private Forest Owners in Sweden. *Forests*, 2(1): 30-50.
- Sandström, C. 2009. Institutional Dimensions of Co-management: Participation, Power, and Process. *Society & Natural Resources*, 22(3): 230-244.
- Skogsstyrelsen, 2013. Meddelande 9: 2013, Skogens sociala värden - en kunskapssammanställning. <http://shop.skogsstyrelsen.se/shop/9098/art34/21046234-4c03ab-1592.pdf>.
- Sonntag-Öström, E., Nordin, M., Slunga Järholm, L., Lundell, Y., Brännström, R. och Dolling, A. 2011. Can the boreal forest be used for rehabilitation and recovery from stress-related exhaustion? A pilot study. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 26(3): 245-256.
- Sténs A, Bjärstig T, Sandström C, Nordström E-M, Fries C. och Johansson, J. 2016. In the eye of the stakeholder: the challenges of governing social forest values. *AMBIO*, 45(2):87-99.
- Tyrväinen, L., Mäkinen, K. och Schipperjin, J. 2007. Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas. *Landscape and Urban Planning*, 79(1): 5-19.
- Widman, U. 2015. Shared responsibility for forest protection? *Forests Policy and Economics*, 50: 220-227.

Bilaga A

FÖRTECKNING ÖVER RESPONDENTER I DE SEMISTRUKTURERADE INTERVJUERNA

(Kön, födelseår, kommun för skogsinnehavet, form och datum för intervjun)

Västerbotten (Tio intervjuer, fyra bortfall)

Åbor

Man, 1968, Storuman. Telefonintervju 2015-02-09.

Man, 1977, Vindeln. Telefonintervju 2015-02-11.

Man, 1947, Vilhelmina. Telefonintervju 2015-02-20.

Man, 1958, Bjurholm. Telefonintervju 2015-03-02.

Man, 1982, Vilhelmina. Telefonintervju 2015-03-11.

Utbor

Kvinna, 1970, Vindeln. Besöksintervju 2014-12-11.

Man, 1990, Vindeln. Telefonintervju 2015-02-09.

Man, 1962, Norsjö. Telefonintervju 2015-02-10.

Man, 1961, Storuman. Telefonintervju 2015-02-11.

Kvinna, 1975, Lycksele. Telefonintervju 2015-04-10.

Jämtland (Tio intervjuer, nio bortfall)

Åbor

Kvinna, 1957, Strömsund. Telefonintervju 2015-02-16.

Man, 1966, Bräcke. Telefonintervju 2015-03-20.

Man, 1973, Strömsund. Telefonintervju 2015-03-23.

Man, 1943, Strömsund. Telefonintervju 2015-03-23.

Kvinna, 1956, Krokoms. Telefonintervju 2015-04-16.

Utbor

Kvinna, 1971, Bräcke. Telefonintervju 2015-02-09.

Man, 1945, Krokoms. Telefonintervju 2015-02-26.

Kvinna, 1970, Strömsund. Telefonintervju 2015-02-23.

Man, 1953, Härjedalen. Telefonintervju 2015-02-26.

Man, 1962, Bräcke. Telefonintervju 2015-03-09.

Dalarna (Tio intervjuer, sex bortfall)

Åbor

- Man, 1941, Falun. Telefonintervju 2015-03-03.
Man, 1970, Avesta. Telefonintervju 2015-03-10.
Man, 1944, Älvdalen. Telefonintervju 2015-03-23.
Kvinna, 1961, Smedjebacken. Telefonintervju 2015-03-24.
Man, 1957, Malung-Sälen. Telefonintervju 2015-06-01.

Utbor

- Kvinna, 1954, Leksand. Telefonintervju 2015-02-16.
Kvinna, 1945, Älvdalen. Telefonintervju 2015-03-05.
Man, 1935, Malung-Sälen. Svarade på frågorna skriftligt via e-post 2015-03-11.
Kvinna, 1951, Mora. Telefonintervju 2015-03-31.
Man, 1952, Ludvika. Telefonintervju 2015-04-20.

Värmland (Tio intervjuer, tio bortfall)

Åbor

- Man, 1944, Karlstad. Telefonintervju 2015-02-10.
Man, 1939, Eda. Telefonintervju 2015-02-11.
Kvinna, 1980, Kil. Telefonintervju 2015-02-11.
Kvinna, 1976, Arvika. Telefonintervju 2015-03-24.
Kvinna, 1950, Sunne. Telefonintervju 2015-05-08.

Utbor

- Kvinna, 1948, Årjäng. Telefonintervju 2015-02-10.
Man, 1965, Torsby. Telefonintervju 2015-03-04.
Man, 1945, Årjäng. Telefonintervju 2015-03-11.
Man, 1952, Hagfors. Telefonintervju 2015-03-18.
Kvinna, 1982, Årjäng. Telefonintervju 2015-04-20.

Västra Götaland (Åtta intervjuer, tio bortfall)

Åbor

- Kvinna, 1977, Lidköping. Telefonintervju 2015-08-19.
Man, 1964, Mark. Telefonintervju 2015-05-11.
Man, 1948, Svenljunga. Telefonintervju 2015-08-14.
Man, 1983, Uddevalla. Telefonintervju 2015-11-13.

Utbor

- Man, 1945, Munkedal. Telefonintervju 2015-05-11.
Kvinna, 1935, Borås. Telefonintervju 2015-05-12.
Kvinna, 1950, Bengtsfors. Telefonintervju 2015-06-05.
Man, 1966, Herrljunga. Telefonintervju 2015-05-12.

Kronoberg (Nio intervjuer, nio bortfall)

Åbor

Man, 1950, Ljungby. Telefonintervju 2015-05-19.

Kvinna, 1953, Tingsryd. Telefonintervju 2015-05-20.

Man, 1978, Växjö. Telefonintervju 2015-05-15.

Man, 1959, Uppvidinge. Telefonintervju 2015-05-29.

Kvinna, 1959, Lessebo. Telefonintervju 2015-09-29.

Utbor

Man, 1931, Alvesta. Telefonintervju 2015-05-11.

Man, 1950, Ljungby. Telefonintervju 2015-05-18.

Man, 1953, Älmhult. Telefonintervju 2015-09-28.

Man, 1952, Tingsryd. Telefonintervju 2015-05-11.

Bilaga B

INTERVJUMANUAL FÖR SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER MED SKOGSÄGARE

1. BAKGRUND/SKOGSÄGARE/SKOGSINNEHAV

- Kön Man Kvinna
- Födelseår _____
- Utbildning/bakgrund
högsta avslutade utbildning grundskola gymnasium universitet
yrkesverksam inom skogssektorn Nej Ja, som _____
- Skogsinnehavets storlek (antal ha) _____
- Ensam ägare eller flera ägare till skogsinnehavet? (Hur många?)
- Vart ligger huvuddelen av skogsinnehavet (Ange kommun och län)

- Bor du i samma kommun som skogsinnehavet Ja Nej (Om nej, vart bor du?)

- Primära syftet med/bakgrund till skogsinnehavet (investering, produktion, miljövård/biologisk mångfald, jakt, identitet/arv etc.)
-

- Hur aktiv är du som skogsägare på en skala 1-10? Där 1 innebär helt passiv, överlåter alla beslut till en förvaltare, och 10 innebär mycket aktiv och planerar och tar samtliga beslut själv om skogens skötsel.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2. SOCIAL VÄRDEN, NYA VAROR OCH TJÄNSTER, ANPASSAT SKOGSBRUK

- Vad innebär skogens ”sociala värden” enligt dig? Vad är din definition?

- hälsa, välbefinnande och en god livsmiljö,
- fritidsupplevelser, friluftsliv och turism,
- upplevelsevärden och sociala naturkvalitéer,
- estetiska värden,
- pedagogik och kunskap om skog och miljö,
- lek, samvaro och sociala relationer,
- intellektuell och andlig inspiration,
- identitet och kulturarv
- annat _____

- Anser du att din skog har höga sociala värden? Om ja, i vilket/a avseenden?
- Har du för avsikt att bejaka de sociala värdena/utveckla dem? (Hur då)

- Varför arbetar du med de sociala värdena? (Alt. varför inte?)
- Vilka skyldigheter har du, om några, att beakta de sociala värdena i din skog anser du?
- Ser du möjlighet att ta fram ”nya” varor och tjänster baserade på de sociala värdena? (Vilka, kan du ge exempel?)
- Hur tänker du kring skogsskötsel för att främja skogens sociala värden? (Alternativa skogsbruksformer, skogsbruksplan etc.)

3. DIALOG OCH SAMARBETE

- På vilket sätt skulle du som enskild skogsägare vilja se att stat/landsting/kommuner och myndigheter arbetar med skogens sociala värden?
 - Krävs tydligare lagstiftning? (Fortsatt frihet under ansvar? Ja/nej, motivera!)
 - Mer information, utbildning etc.? Hur upplever skogsägarna behovet av kompetensutveckling inom skogsbruket/skogssektorn och för markägare avseende skogens sociala värden?
 - Finns nog kunskap om de sociala värdena? (Du själv, andra aktörer)
 - Ekonomiska styrmedel (Tex. för avsättningar/skydd, särskilda skogsbruksformer) för sociala värden?
- Ser du brister/problem med hur de sociala värdena hanteras i dagsläget? (Identifiera om/hur tidigare organisatoriska strukturer misslyckats)
- Ser du att det finns eventuella konflikter mellan olika aktörer/intressenter/myndigheter som påverkar hanteringen av de sociala värdena? (Fånga förtroende/tillit)
- Har du som skogsägare vänt dig till Skogsstyrelsen, eller har Skogsstyrelsen kontaktat dig med anledning av skogens sociala värden? (Rådgivning, info, föreläggande etc.)

- Vilken roll/ansvar har andra aktörer, och vilken roll/ansvar har du som enskild skogsägare vad gäller de sociala värdena och hur samarbete sker kring detta?
- Har du kontaktats eller erbjudits ingå i samråd/dialog eller liknande rörande de sociala värdena? (Kommun, landstig, Skogsstyrelsen, lokala friluftsråd och/eller regionala samrådsgrupper för naturvård?)
- Skulle du vilja ha stöd/råd rörande de sociala värdena? (Mer, mindre, lika)
Av vem/vilka? (Skogsägarföreningar, myndigheter, annan aktör)
- Vilken roll spelar skogsägarföreningar för att främja sociala värden och sprida goda exempel enligt dig?
- Är du medlem i någon skogsägarförening?
- Har du certifierat din skog enligt FSC:s eller PEFC:s? (Ja/nej/vet ej, utveckla, egna erfarenheter?)

4. LANDSBYGDSUTVECKLING

- Kan skogens sociala värden skapa nya möjligheter till företagande och bidra till lokal och regional utveckling? (På vilket sätt? Genom exempelvis attraktiva miljöer, turism och tjänsteproduktion? Användande av lokala skogsentreprenörer? Annat?)
- Är du i egenskap av skogsägare involverad i samråd/grupperingar/annat som har betydelse för landsbygdsutveckling, människors livsmiljö, friluftsliv och rekreation, natur och kulturmiljö. (Exempelvis inom LEADER, LONA, EU projekt etc.)

- Tror du att det spelar någon roll för den lokala landsbygdsutvecklingen om man som skogsägare bor i anknytning till sitt skogsinnehav, identifiera eventuella för- och/eller nackdelar?
- Övrigt?

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Bilaga C

DESKRIPTIV STATISTIK

Tabell 1. Summering av frågor och respondentsvar.

Variabel	Antal observationer	Medelvärde/proportion (standardavvikelse)	Min-Max
Respondenten			
Kön (1: Kvinna)	57	0.35	0-1
Högsta avslutade utbildning	56	1: Grundskola: 0.07 2: Gymnasium: 0.48 3: Universitet: 0.45	1-3
Född decennium	57	1955 (14.4)	1930- 1990
Yrkesverksam inom skogssektorn (1: Ja)	57	0.26	0-1
Är du medlem i en skogsägarförening? (1: Ja)	51	0.59	0-1
Bor du i samma kommun som skogsinnehavet? (1: Ja)	57	0.53	0-1
Hur aktiv är du som skogsägare? (1 = passiv, 10 = aktiv)	56	6.75 (2.73)	1-10

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Skogsinnehav			
Skogsinnehavets storlek (Antal hektar)	50	177 (257)	2-1400
Hur många ägare har skogsinnehavet?	57	1: 0.42 2: 0.23 3: 0.12 3 < : 0.23	1-4
Har du certifierat din skog? (1:Ja)	28	0.46	0-1
Var ligger huvuddelen av skogsinnehavet?	57	1: Västerbotten: 0.18 2: Jämtland: 0.18 3: Dalarna: 0.18 4: Värmland: 0.18 5: Kronoberg: 0.16 6: Västra Götaland: 0.14	1-6
Är det primära syftet till skogsinnehavet investering? (1:Ja)	57	0.25	0-1
Är det primära syftet till skogsinnehavet produktion? (1:Ja)	57	0.11	0-1
Är det primära syftet till skogsinnehavet miljövård/biologisk mångfald? (1:Ja)	57	0.00	0-1
Är det primära syftet till skogsinnehavet jakt? (1:Ja)	57	0.53	0-1
Är det primära syftet till skogsinnehavet identitet/ arv? (1:Ja)	57	0.81	0-1
Annat syfte? (1:Ja)	57	0.12	0-1

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Vilka är skogens sociala värden			
Nämner hälsa, välbefinnande och en god livsmiljö som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.42	0-1
Nämner fritidsupplevelser, friluftsliv och turism som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.61	0-1
Nämner upplevelsevärden och sociala naturkvaliteter som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.53	0-1
Nämner estetiska värden som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.16	0-1
Nämner pedagogik och kunskap om skog och miljö som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.035	0-1
Nämner lek, samvaro och sociala relationer som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.035	0-1
Nämner intellektuell och andlig inspiration som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.053	0-1
Nämner identitet och kulturarv som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.23	0-1
Nämner något annat/övrigt som en del av skogens sociala värden? (1:Ja)	57	0.26	0-1

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Sociala värden i den egna skogen			
Anser du att din skog har höga sociala värden? (1:Ja)	54	0.89	0-1
Avser du att beakta/utveckla din skogs sociala värden? (1:Ja)	52	0.35	0-1
Anser du att du är skyldig att beakta din skogs sociala värden? (1:Ja)	54	0.65	0-1
Ser du möjlighet att ta fram "nya" varor och tjänster baserade på sociala värden? (1:Ja)	51	0.53	0-1
Har du en medveten skogsskötsel för att främja skogens sociala värden? (1:Ja)	45	0.58	0-1
Skogens sociala värden - dialog och samarbete			
Vem är ansvarig för skogens sociala värden	35	1: Skogsägaren: 0.23 2: Annan aktör: 0.26 3: Delat ansvar: 0.51	1-3
Borde stat och myndigheter bli mer aktiva i arbetet med skogens sociala värden? (1:Ja)	17	0.94	0-1
Krävs tydligare lagstiftning? (1:Ja)	36	0.11	0-1
Behövs mer information, utbildning etc.? (1:Ja)	36	0.97	0-1

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Positiv till ekonomiska styrmedel/ frivilliga avtal för skogar med höga rekreationsvärden? (1:Ja)	42	0.93	0-1
Ser du brister/problem med hur de sociala värdena hanteras i dagsläget? (1:Ja)	28	0.71	0-1
Påverkas hanteringen av skogens sociala värden av konflikter mellan olika aktörer? (1:Ja)	46	0.80	0-1
Har du haft kontakt med Skogsstyrel- sen rörande sociala värden? (1:Ja)	54	0.20	0-1
Har Skogsägarföreningar en viktig roll i att främja skogens sociala värden? (1:Ja)	36	0.92	0-1
Har du kontaktats för dialog rörande skogens sociala värden? (1:Ja)	52	0.29	0-1
I vilken utsträckning skulle du vilja ha stöd/råd rörande skogens sociala värden?	47	1: Mer: 0.51 2: Mindre: 0.00 3: Lika: 0.49	1-3
Vem/vilka skulle du vilja ha stöd/råd av?	47	1: Skogsägarföreningar/ LRF: 0.19 2: Skogsstyrelsen/Lst/ kommun: 0.66 3: Övriga (tex turist- föreningar): 0.15	1-3

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Skogens sociala värden och landsbygdsutveckling			
Kan skogens sociala värden bidra till landsbygdsutveckling? (1:Ja)	42	0.74	0-1
Är du i involverad i landsbygdsutveckling? (1:Ja)	49	0.29	0-1
Påverkas den lokala landsbygdsutvecklingen av att skogsägare bor i anknytning till sitt skogsinnehav? (1:Ja)	52	0.96	0-1

Bilaga D

STATISTISKA ANALYSER

Tabell 1. Individer som är icke-yrkesverksamma eller bor i en annan kommun än sitt skogsinnehav tenderar att vara mindre aktiva i sin roll som skogsägare.

Oberoende variabler (Beroende variabel aktivitetsnivå som skogsägare)	Koefficient (standardfel)
Kvinna	-0.56 (0.73)
Universitetsutbildad	0.57 (0.67)
Icke yrkesverksam inom skogssektorn	1.97* (0.78)
Ensam ägare	0.44 (0.65)
Boende i samma kommun som skogsinnehavet (Åbo)	1.84* (0.68)
N	55.00
Adjusted R ²	0.259

* Indikerar statistiskt säkerställda effekter ($p < 0.05$).

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Tabell 2. Skogsägare som är medlemmar i en skogsägarförening har i högre utsträckning certifierat sitt skogsinnehav.

Medlemskap i skogsägarförening	Certifierad	Icke certifierad	Totalt
Medlem	12 (63 %)	7 (37 %)	19
Ej medlem	1 (12 %)	7 (88 %)	8
Totalt	13	14	27
P = 0.016 Pearson chi2(1) = 5.79 Cramér's V = 0.46			

Tabell 3. Kvinnliga skogsägare värdesätter skogen som en källa till hälsa, välbefinnande och en god levnadsmiljö i en högre utsträckning än manliga skogsägare.

Kön	Hälsa, välbefinnande och en god livsmiljö är en del av skogens sociala värden		
	Nej	Ja	Totalt
Man	25 (68 %)	12 (32 %)	37
Kvinna	8 (40 %)	12 (60 %)	20
Totalt	33	24	57
P = 0.044 Pearson chi2(1) = 4.047 Cramér's V = 0.27			

Tabell 4. Skogsägare som ser rekreation och turism som en del av skogens sociala värden ser i en högre grad potential till att utveckla nya varor och tjänster.

Ser möjlighet att ta fram "nya" varor och tjänster baserade på sociala värden	Fritidsupplevelser, friluftsliv och turism är en del av skogens sociala värden		
	Nej	Ja	Totalt
Ja	7 (26 %)	20 (74 %)	27
Nej	13 (54 %)	11 (46 %)	24
Totalt	20	31	51
P = 0.039 Pearson chi2(1) = 4.25 Cramér's V = -0.29			

SVENSKA SKOGSÄGARES SYN PÅ SKOGENS SOCIALA VÄRDEN

Tabell 5. Skogsägare som upplever estetiska värden som en del av skogens sociala värden vill i högre grad främja och/eller utveckla skogens sociala värden.

Avser du att beakta / utveckla din skogs sociala värden?	Estetiska värden är en del av skogens sociala värden		
	Nej	Ja	Totalt
Ja	12 (67 %)	6 (33 %)	18
Nej	31 (91 %)	3 (9 %)	34
Totalt	43	9	52
P = 0.026 Pearson $\chi^2(1) = 4.94$ Cramér's V = -0.308			

Tabell 6. Skogsägare som inte anser att de har skyldighet att beakta sociala värden vill i mindre utsträckning ha råd och stöd angående hur dessa värden kan beaktas och/eller främjas av skogsägarföreningar.

	Stöd och råd av Skogsägarföreningar/LRF 1		
	Nej	Ja	Totalt
Skyldigheter	9 (47 %)	10 (53 %)	19
Inga skyldigheter	10 (83 %)	2 (17 %)	12
Totalt	19 (61 %)	12 (39 %)	31
P = 0.045 Pearson $\chi^2(1) = 4.01$ Cramér's V = -0.36			

UMEÅ UNIVERSITET